

Wymagania edukacyjne z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym w klasie II LO - 3-letnie.

Temat lekcji	Zagadnienia	(ocena dopuszczająca) Uczeń:	(ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	(ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	(ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	(ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Spoleczeństwo						
Życie zbiorowe i jego reguły	<ul style="list-style-type: none"> - socjologia - formy życia społecznego - normy społeczne - instytucje społeczne - anomia - konflikty społeczne - rozwiązywanie konfliktów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <ul style="list-style-type: none"> zbiorowość, stosunki społeczne, społeczność, społeczeństwo, norma społeczna, instytucja społeczna, konflikt społeczny - przedstawia rodzaje norm społecznych - wymienia przykłady instytucji społecznych - podaje źródła konfliktów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <ul style="list-style-type: none"> socjologia, więź społeczna, zależność społeczna, działanie społeczne, para, krąg społeczny, publiczność, wspólnota, wartości, konformizm - charakteryzuje formy życia społecznego - wymienia i opisuje formy zbiorowości - omawia rodzaje norm społecznych - opisuje funkcje norm społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <ul style="list-style-type: none"> zbiór społeczny, styczność przestrzenna, styczność społeczna, sankcje, anomia - wymienia i opisuje rodzaje więzi społecznych - charakteryzuje zadania instytucji społecznych - opisuje przyczyny, przejawy i skutki anomii - omawia sposoby rozwiązywania konfliktów 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: <ul style="list-style-type: none"> socjologia ogólna, socjologia szczegółowa, łączność psychiczna, innowacja, rytualizm, wycofanie, bunt, alienacja - przedstawia wpływ poglądów Augusta Comte'a, Herberta Spencera, Emila Durkheima, Maxa Webera na badania socjologiczne - charakteryzuje fazy konfliktu społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia sposoby rozwiązywania konfliktów

<p>Socjalizacja i kontrola społeczna</p>	<p>– socjalizacja pierwotna i wtórna – modele socjalizacji – czynniki socjalizacji – kontrola społeczna – stygmatyzacja społeczna – resocjalizacja</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wychowanie, socjalizacja, uspołecznienie – uzasadnia, dlaczego człowiek jest istotą społeczną – tłumaczy, jaki wpływ na człowieka ma kontrola społeczna</p>	<p>– przedstawia przykłady instytucji społecznych – podaje elementy konfliktów społecznych</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dewiacja, stygmatyzacja – charakteryzuje różne modele socjalizacji – opisuje czynniki socjalizacji – omawia teorię stygmatyzacji społecznej – tłumaczy, na czym polega proces resocjalizacji</p>	<p>– porównuje różne modele socjalizacji – opisuje typy socjalizacji – omawia mechanizmy procesów socjalizacyjnych</p>	<p>– ocenia wpływ czynników socjalizacji na przystosowanie młodych ludzi do funkcjonowania w zbiorowości – ocenia skutki stygmatyzacji społecznej – ocenia skutki resocjalizacji</p>
<p>Grupy społeczne</p>	<p>– podział grup społecznych, czynniki grupotwórcze – cechy grupy społecznej – pozycja i rola społeczna – status</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: grupa społeczna, interakcja społeczna – wymienia cechy grupy społecznej – omawia funkcjonowanie małej grupy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: piramida Masłowa, pozycja społeczna, rola społeczna, status społeczny – charakteryzuje rodzaje grup społecznych</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kategoria statystyczna, kategoria socjologiczna, kategoria społeczna, grupy odniesienia – wymienia czynniki grupotwórcze</p>	<p>– wyjaśnia wpływ liczebności, interakcji i więzi społecznych, celów, wartości i norm oraz poczucia odrębności i wspólnoty na sposób funkcjonowania</p>	<p>– ocenia różne style kierowania grupą</p>

	<p>spofeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> - grupy odniesienia 	<p>spofecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje klasyfikację potrzeb według Abrahama Maslowa 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rodzaje ról spofecznych i ich wpływ na funkcjonowanie grupy spofecznej - opisuje różne style kierowania grupą 	<p>grupy spofecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje grupy odniesienia i omawia ich wpływ na spofeczne funkcjonowanie jednostki 	
<p>Rodzina</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rodzina w ujęciu historycznym i współczesnym - cechy współczesnej rodziny - modele rodziny - nowe formy rodziny - funkcje rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: rodzina - wymienia cechy współczesnej rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: konkubinat, związek partnerski - omawia cechy współczesnej rodziny - charakteryzuje nowe formy rodziny - opisuje sytuację współczesnej rodziny w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia i opisuje charakter i formy rodziny na przestrzeni wieków - charakteryzuje funkcje rodziny i sposoby ich realizacji przez rodziny współczesne - omawia postawy rodzicielskie 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje modele rodziny ze względu na typ małżeństwa, wielkość, podział władzy i miejsce zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje tradycyjny model rodziny ze współczesnym - ocenia różne postawy rodzicielskie - ocenia sytuację współczesnej rodziny w Polsce
<p>Podziały spofeczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - różnicowanie spofeczne - struktura i warstwa spofeczna - ruchliwość spofeczna - nierówności spofeczne 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: struktura spofeczna, klasa, warstwa - przedstawia przyczyny różnicowania spofecznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: stratyfikacja spofeczna, system klasowy, system warstwowy, struktura klasowo-warstwowa, struktura spofeczno-zawodowa, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: system kastowy, ruchliwość pozioma, ruchliwość pionowa, awans, degradacja - porównuje różne rodzaje stratyfikacji spofecznej - omawia procesy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kooptacja, zasada kumulatywnych korzyści - opisuje i porównuje strukturę spofeczeństwa polskiego czasów PRL i współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia spofeczne skutki nierówności spofecznych

<p>Problemy życia społecznego w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykluczenie społeczne - problem bezrobocia - sytuacja niepełnosprawnych - perspektywy ludzi młodych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: bezrobocie - charakteryzuje przyczyny i skutki bezrobocia 	<p>ruchliwość społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje różne rodzaje stratyfikacji społecznej - omawia przyczyny, przejawy i skutki nierówności społecznych 	<p>społeczne, które mają wpływ na trwałość i stabilność stratyfikacji społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje różne rodzaje struktury społecznej - wymienia przyczyny i rodzaje ruchliwości społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje następstwa wykluczenia społecznego - omawia instrumenty aktywnej polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia perspektywy ludzi młodych w Polsce
<p>Zmiana społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny zmian społecznych - reakcje na 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: zmiana społeczna, rewolucja, reformy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: proces społeczny, rozwój społeczny, regres 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: transformacja ustrojowa, ruch 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: dyfuzja, feminizm, ruch niepodległościowy 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepod-

	<p>zmiany społeczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - typy społeczeństw - społeczeństwo współczesne - formy zmian społecznych: <p>rewolucja i reformy</p> <ul style="list-style-type: none"> - ruchy społeczne - ruch kobiet - ruch niepodległościowy - ruch praw obywatelskich 	<p>- omawia przyczyny i skutki zmian społecznych</p>	<p>społeczny, postęp społeczny, ruch społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje społeczeństwo współczesne - omawia istotę i złożoność ruchów społecznych 	<p>radykalny, ruch reformatorski, ruch emancypacyjny</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia sposoby i formy zmian społecznych oraz ocenia ich wpływ na jednostkę i społeczeństwo - opisuje reakcje na zmiany społeczne - wymienia i charakteryzuje typy społeczeństw 	<p>non-violence, ruch praw obywatelskich</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich 	<p>legkościowego i ruchu praw obywatelskich</p>
<p>Naród i mniejszości narodowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - czynniki narodotwórcze - koncepcje narodu - tożsamość narodowa - postawy wobec ojczyzny i narodu - szowinizm - rasizm - antysemityzm 	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: naród, symbole narodowe, patriotyzm</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia czynniki narodotwórcze 	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: świadomość narodowa, kosmopolityzm, rasizm, antysemityzm, nacjonalizm, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje się narodu 	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: tożsamość narodowa, asymilacja, ksenofobia, szowinizm, wielokulturowość</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje koncepcję etniczno-kulturową i polityczną tworzenia się narodu 	<p>- wyjaśnia znaczenie terminu: rekulturacja</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia poglądy Johanna G. Herdera i Romana Dmowskiego na genezę państwa - wyjaśnia przyczyny, przejawy i skutki zanikania tożsamości 	<p>- ocenia postawy wobec ojczyzny i narodu</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu

	<ul style="list-style-type: none"> – mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – sytuacja prawna mniejszości etnicznych i narodowych 		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu – charakteryzuje sytuację prawną mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wybrane unie regionalne świata – wymienia przykłady ważniejszych konfliktów, wojen i aktów terrorystycznych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę państw wobec imigrantów – ocenia problem imigrantów w Polsce
<ul style="list-style-type: none"> Procesy narodowo-ściowe i społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> – integracja narodów w świecie zachodnim – charakterystyka konfliktów między narodami – konflikty na świecie – polityka państw wobec imigrantów – integracja kulturowa i polityka integracji – imigranci w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, imigrant – omawia przyczyny i przejawy integracji w świecie zachodnim – charakteryzuje politykę państw wobec imigrantów – przedstawia przeszkody w procesie integracji imigrantów w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: integracja kulturowa, repatriant, uchodźca – omawia konflikty etniczne na przykładzie Hiszpanii i byłej Jugosławii – charakteryzuje problem imigrantów w Polsce 		

Państwo i polityka

Instytucja państwa	<ul style="list-style-type: none"> - definicja państwa - procesy państwowotwórcze - geneza państwa - współczesne państwa - funkcje państwa - cechy państwa - - prawomocność władzy - państwo a naród 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: państwo, władza - wymienia cechy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega proces państwowotwórczy - charakteryzuje cechy państwa - opisuje funkcje państwa - tłumaczy, na czym polega prawomocność władzy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: legitymizacja - przedstawia różne koncepcje definicji państwa - tłumaczy, na czym polega zasada samostanowienia narodów - opisuje firmy legitymizacji władzy 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje i porównuje teorie dotyczące genezy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ zasady samostanowienia narodów na kształtowanie się współczesnej Europy
Obywatel i obywatels two	<ul style="list-style-type: none"> - wzorce obywatelstwa - nabywanie i zrzekanie się obywatelstwa - obywatelstwo a narodowość - prawa i obowiązki obywatela polskiego - obywatelstwo 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelstwo, narodowość - przedstawia prawa i obowiązki obywatela w świetle <i>Konstytucji RP</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: prawo krwi, prawo ziemi - omawia zasady nabywania i zrzekania się obywatelstwa polskiego - porównuje cechy charakterystyczne obywatelstwa z wyznacznikami 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskość, cnota obywatelska - określa dokonania postaci: Henry'ego Davida Thoreau, Martina Lutera Kinga, Mahatmy Gandhiego - opisuje i porównuje wzorce 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposuszeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia postawę obywatelskiego nieposuszeństwa

	<p>unijne</p> <ul style="list-style-type: none"> - obywatelskie nieposuszeństw o - obywatelskość 		<p>narodowości</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego 	<p>obywatelstwa na przestrzeni dziejów</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postawę obywatelskiego nieposuszeństwa - omawia uznany kanon cnot obywatelskich 		
<p>Polityka i kultura polityczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - polityka - interpretacja pojęcia - politycy - przywódcy polityczni - mężowie stanu - polityka a moralność - kultura polityczna - typy kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: polityka - przedstawia różne interpretacje pojęcia polityki 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: przywódca polityczny - opisuje cechy charakterystyczne przywódców politycznych - wyjaśnia zależności między polityką a moralnością 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: mąż stanu, kultura polityczna - opisuje proces kreowania przywódców politycznych i sposoby sprawowania przez nich władzy - omawia elementy kultury politycznej - wymienia i charakteryzuje rodzaje kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia poglądy Arystotelesa, Niccola Machiavellego, Carla Schmitta i Michela Foucaulta na istotę polityki - przedstawia klasyfikację polityków według teorii Maxa Webera - wyjaśnia związki między zjawiskami politycznymi a czynnikami kulturowymi 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje i ocenia kulturę polityczną w Polsce
<p>Ideologie, doktryny i programy polityczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - światopogląd i ideologia - ideologia - doktryna 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: ideologia, doktryna polityczna, program polityczny 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: światopogląd, konserwatyzm, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: faszyzm, nazizm, komunizm, socjalizm, idea 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: korporacje, socjalizm utopijny, socjalizm 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia ideologie totalitarne - ocenia doktrynę konserwatyzmu,

	<p>program</p> <ul style="list-style-type: none"> - prawica i lewica - ideologie totalitarne - fasyzm - nazizm - komunizm - doktryna konserwatywna - doktryna liberalna - doktryna socjalistyczna - socjaldemokracja - chrześcijańska demokracja 	<p>- charakteryzuje zależności między światopoglądem, ideologią, doktryną i programem politycznym</p>	<p>liberalizm, socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy źródła współczesnych doktryn politycznych - charakteryzuje doktrynę konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji 	<p>wodzostwa, korporacje, marksizm, rewolucja proletariacka, dyktatura proletariatu, stalinizm</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje historyczne i współczesne sposoby klasyfikacji nurtów myśli politycznej - omawia cechy charakterystyczne ideologii totalitarnych 	<p>naukowy, zasada subsydiarności, solidaryzm społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje doktrynę konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji - zestawia cechy charakterystyczne ideologii totalitarnych 	<p>liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji</p>
<p>Systemy partyjne</p>	<p>- partia polityczna</p> <ul style="list-style-type: none"> - funkcje partii politycznych - rodzaje partii politycznych - systemy partyjne - system partyjny a system 	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: partia polityczna, ordynacja wyborcza</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia cechy charakterystyczne partii politycznej 	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: partia masowa, system jednopartyjny, system dwupartyjny, system wielopartyjny bez partii dominującej, system wyborczy</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje funkcje partii politycznych 	<p>- wyjaśnia znaczenie terminów: koteria arystokratyczna, klub polityczny, system dwupartyjny, system wielopartyjny z partią dominującą, ordynacja</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia ordynację większościową i proporcjonalną 	<p>- przedstawia zależności między systemem partyjnym a systemem wyborczym</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje ordynację większościową z proporcjonalną - charakteryzuje polską i europejską 	<p>- ocenia ordynację większościową i proporcjonalną</p>

	wyborczy		<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady 	<p>ordynacja proporcjonalna, próg wyborczy</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia proces powstawania partii politycznych - charakteryzuje różne rodzaje partii politycznych - opisuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady 	scenę polityczną	
Spofeczeństwo obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> - podmioty spofeczeństwa obywatelskiego - kapitał spofeczny - organizacje pozarządowe w Polsce - organizacje pożytku publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: spofeczeństwo obywatelskie - wymienia podmioty spofeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kapitał spofeczny, organizacja pożytku publicznego - przedstawia rozumienie spofeczeństwa obywatelskiego na przestrzeni dziejów - określa, jaki wpływ na rozwój spofeczeństwa obywatelskiego ma kapitał spofeczny - charakteryzuje zasady i cele funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kapitał spofeczny, organizacja pożytku publicznego - przedstawia rozumienie spofeczeństwa obywatelskiego na przestrzeni dziejów - określa, jaki wpływ na rozwój spofeczeństwa obywatelskiego ma kapitał spofeczny - charakteryzuje zasady i cele funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia, porównuje i ocenia poglądy Johna Locke'a, Georga Wilhelma Hegla i Alexisa de Tocqueville'a dotyczące spofeczeństwa obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ kapitału spofecznego na rozwój spofeczeństwa obywatelskiego

			organizacji pozarządowych w Polsce			
Modele demokracji						
Demokracja a – zasady i procedury	– wartości będące fundamentem współczesnej demokracji – zasady demokracji – fale demokratyzacji – demokratyczne wybory – formy demokracji bezpśredniej – polskie tradycje demokratyczne	– wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja, wolność, równość, sprawiedliwość, wybory – omawia wartości będące fundamentem współczesnej demokracji	– wyjaśnia znaczenie terminów: cenzus, demokracja bezpośrednia, demokracja przedstawicielska (pośrednia), demokratyzacja, referendum – charakteryzuje zasady współczesnej demokracji – omawia zasady prawa wyborczego	– wyjaśnia znaczenie terminów: plebiscyt, inicjatywa ludowa, recall – przedstawia rodzaje równości i sprawiedliwości – charakteryzuje wybory w Polsce – omawia formy demokracji bezpśredniej i podaje ich przykłady – wymienia i opisuje rodzaje referendów	– wyjaśnia, na czym polega zjawisko fal demokratyzacji oraz jakie są jego uwarunkowania i skutki – omawia polskie tradycje demokratyczne	– ocenia znaczenie i przestrzeganie za- sad i wartości de- mokratycznych we współczesnej de- mokracji
Modele ustrojowe państw demokraty- cznych	– formy współczesnych państw – formy państw złożonych – modele ustrojowe państw	– wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia, republika, państwo unitarne, państwo złożone – wymienia rodzaje form rządów państw	– wyjaśnia znaczenie terminów: system polityczny, wotum zaufania, wotum nieufności, państwo wyznaniowe, państwo ateistyczne, konkordat	– wyjaśnia znaczenie terminów: reżim polityczny, federacja, konfederacja, unia, system parlamentarno- gabinetowy, system kanclerski, system	– wyjaśnia znaczenie terminów: kontrasygnata, konstruktywne wotum nieufności, weto zawieszające – porównuje modele ustrojowe	– charakteryzuje i ocenia relacje mię- dzy państwem a Kościołem w Pol- sce

	<p>demokratyczny</p> <ul style="list-style-type: none"> – system parlamentarno-gabinetowy – system kanclerski – system prezydencki – system półprezydencki – system parlamentarno-komitetowy – relacja pomiędzy państwem a Kościołem 	<p>współczesnych</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa rodzaje reżimu politycznego państw – podaje rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw – współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje form rządów państw – współczesnych – omawia rodzaje reżimu politycznego państw – współczesnych – przedstawia rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw – współczesnych 	<p>prezydencki, system półprezydencki, system parlamentarno-komitetowy, odpowiedzialność polityczna, odpowiedzialność konstytucyjna, państwo neutralne światopoglądowo</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje modele ustrojowe – współczesnych państw demokratycznych – charakteryzuje systemy polityczne USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji i Szwajcarii – omawia relacje między władzą świecką i duchowną we współczesnym państwie 	<p>współczesnych państw demokratycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia relacje między władzą ustawodawczą i wykonawczą w systemie parlamentarno-gabinetowym, kanclerskim, prezydenckim, półprezydenckim i parlamentarno-komitetowym 	<p>Władza ustawodawcza w państwie</p> <ul style="list-style-type: none"> – aparat państwowy – parlament i jego funkcje 	<p>Władza ustawodawcza w państwie</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: organ państwa, parlament, mandat, immunitet – wyjaśnia znaczenie terminów: urząd, legislatura, kadencja, większość – wyjaśnia znaczenie terminów: aparat państwowy, tryb sesyjny, tryb 	<p>– omawia zależności między parlamentarną i partyjną</p> <p>– ocenia zasadność funkcjonowania immunitetu parlamentarnego</p>
--	--	---	---	--	--	--	---	--

demokraty cznym	<ul style="list-style-type: none"> - struktura parlamentu - funkcjonowanie parlamentu - wybory parlamentarne - mandat parlamentarny - immunitet parlamentarny - koalicja i opozycja 	<ul style="list-style-type: none"> parlamentarny - przedstawia rolę i zadania izb parlamentu 	<ul style="list-style-type: none"> zwyczaj, większość bezwzględna, większość kwalifikowana, ordynacja wyborcza, klub parlamentarny, koalicja rządowa, opozycja - charakteryzuje funkcje parlamentu - omawia sposoby podejmowania decyzji na forum parlamentu - opisuje sposoby przeprowadzania wyborów do parlamentu, - wyjaśnia, jaką rolę w działalności parlamentarzystów pełni mandat poselski i immunitet 	<ul style="list-style-type: none"> permanencji, komisja zwoływana, komisja nadzwyczajna, komisja śledcza, kworum, system większościowy, system proporcjonalny, mandat wolny, mandat imperatywny, immunitet formalny, immunitet materialny, dyscyplina klubowa - omawia klasyfikację organów państwowych - przedstawia strukturę parlamentu - wymienia sposoby funkcjonowania parlamentu - charakteryzuje rolę i zadania komisji parlamentarnych - wyjaśnia sposób powstawania koalicji 	działalnością parlamentarzystów	w Polsce.
--------------------	---	--	---	--	---------------------------------	-----------

<p>Władza wykonawcza w państwie demokratycznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - egzekutywa - głowa państwa - rząd państwa - państwo demokratyczne - biurokracja 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: głowa państwa, rząd - charakteryzuje rodzaje głów państwa - opisuje skład i zadania rządu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: egzekutywa, biurokracja - omawia funkcje i zasady organizacji władzy wykonawczej - charakteryzuje sposoby wybierania głów państwa i zakres ich kompetencji 	<p>rządowej i opozycji oraz relacje między nimi</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: egzekutywa polityczna, egzekutywa urzędnicza - omawia czynniki wpływające na pozycję premiera w rządzie i państwie - przedstawia rolę biurokratów w zarządzaniu państwem 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje relacje między władzą wykonawczą a władzą ustawodawczą i elektoratem w systemie prezydenckim, półprezydenckim, parlamentarno-gabinetowym, parlamentarno-komitetowym i kanclerskim 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wady i zalety monarchii i republiki - ocenia wpływ biurokratów na sposób funkcjonowania państwa
<p>Współczesna demokracja - problemy i zagrożenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - partycypacja obywatelska - bezpieczeństwo społeczne - ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji - patologie życia publicznego - korupcja - demagogia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: bezpieczeństwo społeczne, patologia, korupcja - opisuje rodzaje korupcji i podaje jej przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: emancypacja, demagogia - podaje sposoby i przykłady walki z korupcją na przykładzie Polski - opisuje wpływ bezpieczeństwa społecznego na stabilność systemu demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: partycypacja obywatelska, antyglobalizm, alterglobalizm, populizm, nepotyzm, klientelizm - omawia cechy charakterystyczne partycypacji obywatelskiej - przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji oraz ich znaczenie dla współczesnej demokracji - przedstawia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ bezpieczeństwa społecznego na stabilność systemu demokratycznego - ocenia wpływ korupcji na funkcjonowanie państwa i relacje między obywatelami a państwem - porównuje i

				narzędzia partycypacji obywatelskiej – opisuje zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację	demokratycznego	ocenia zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację – ocenia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa demokratycznego
	– populizm – nepotyzm i klientelizm					
System polityczny RP						
<i>Konstytucja</i> <i>a</i> <i>Rzeczypospolitej</i> <i>Polskiej</i>	– konstytucja i jej funkcje – zasady ustroju RP – system rządów w Polsce – suwerenność a prawo międzynarodowe – procedura zmiany konstytucji – stany nadzwyczajne – stan wojenny – stan	– wyjaśnienia znaczenia terminu: konstytucja ustroju Rzeczypospolitej Polskiej	– opisuje funkcje konstytucji – charakteryzuje zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej	– prezentuje atrybuty konstytucji jako ustawy zasadniczej – omawia polskie tradycje konstytucyjne – przedstawia strukturę <i>Konstytucji RP</i> z 1997 r., – opisuje procedurę zmiany ustawy zasadniczej – charakteryzuje rodzaje stanów nadzwyczajnych, sposoby ich	– omawia system rządów w Polsce, – przedstawia relacje między prawem krajowym i międzynarodowym, w tym unijnym	– formułuje argumenty uzasadniające lub odrzucające konieczność zmiany <i>Konstytucji RP</i> – ocenia realną możliwość zmiany ustawy zasadniczej.

<p>Parlament Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<p>wyjątkowy – stan klęski żywiołowej</p> <p>– sejm i senat – wybory – posłowie i senatorowie – organy sejmu i senatu – funkcjonowanie sejmu i senatu – skrócenie kadencji parlamentu – funkcje parlamentu – Zgromadzenie Narodowe</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sejm, senat – charakteryzuje skład i zadania parlamentu polskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze, inicjatywa ustawodawcza, Zgromadzenie Narodowe – charakteryzuje strukturę i funkcje parlamentu polskiego – opisuje cechy charakterystyczne wyborów do sejmu i senatu – omawia obowiązki, zadania i uprawnienia posłów i senatorów – tłumaczy, na czym polega kontrolna funkcja parlamentu – omawia rolę i zadania Zgromadzenia Narodowego</p>	<p>wprowadzania i kompetencje organów państwa w tym zakresie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dieta poselska, absolutorium, interpelacja poselska, zapytanie poselskie – omawia rolę i zadania senatu w strukturze parlamentaryzmu polskiego – charakteryzuje sposób funkcjonowania sejmu i senatu – określa uwarunkowania, w jakich może nastąpić skrócenie kadencji parlamentu w Polsce – opisuje proces legislacyjny w parlamencie polskim – przedstawia tryb uchwalania ustawy</p>	<p>– opisuje skład, zadania i funkcje organów wewnętrznych sejmu i senatu – charakteryzuje uprawnienia parlamentu wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej</p>	<p>– ocenia rolę i zadania senatu w strukturze parlamentaryzmu polskiego</p>
--	--	---	---	---	--	--

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> - model prezydentury w Polsce - zasady wyboru prezydenta - kadencja prezydenta - uprawnienia wobec parlamentu, rządu, władzy sądowniczej, prezydent a bezpieczeństwo państwa - uprawnienia w polityce zagranicznej - odpowiedzialność prezydenta 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: inicjatywa ustawodawcza, weto ustawodawcze - określa uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, rządu i władzy sądowniczej - wymienia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: desygnacja, Rada Bezpieczeństwa Narodowego - charakteryzuje zasady wyboru Prezydenta RP - omawia uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, w relacjach z rządem oraz wobec władzy sądowniczej - przedstawia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i w polityce 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: prezydentura arbitrażowa, arbitraż ustrojowy, arbitraż polityczny, Rada Gabinetowa, odpowiedzialność konstytucyjna, odpowiedzialność polityczna, prerogatywy - przedstawia model prezydentury w Polsce - opisuje pozycję prezydenta w systemie rządów w Polsce - omawia zakres odpowiedzialności 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia uwarunkowania i skutki zawieszenia lub usunięcia Prezydenta RP z urzędu - wyjaśnia, w jakich okolicznościach następuje opróżnienie urzędu Prezydenta RP - wymienia najistotniejsze prerogatywy Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia pozycję Prezydenta RP w systemie ustrojowym państwa polskiego
budżetowej	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia uprawnienia parlamentu w zakresie powoływania i odwoływania organów władzy publicznej 					

Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> - procedura powołania rządu - zmiana rządów i ministrów - odpowiedzialność polityczna Rady Ministrów - rząd - mniejszościowy - administracja rządowa - kompetencje wojewody - służba cywilna w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: premier, minister, wojewoda - wymienia kompetencje Rady Ministrów 	zagranicznej <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: służba cywilna - omawia skład Rady Ministrów - opisuje procedurę powoływania rządu - przedstawia strukturę i zadania administracji rządowej - charakteryzuje kompetencje wojewody 	Prezydenta RP <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: rząd - większośćowy, rząd - mniejszościowy, administracja - zespólna, administracja - niespolona - przedstawia uwarunkowania, w jakich może nastąpić zmiana rządu i ministrów w trakcie trwania kadencji sejmowej - omawia sposób pociągania całej Rady Ministrów i poszczególnych ministrów do odpowiedzialności politycznej przed sejmem - omawia zadania i sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia okoliczności, w jakich powoływany jest rząd - mniejszościowy oraz określa sposób jego funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia pozycję premiera w systemie ustrojowym państwa polskiego - ocenia sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce
Sądy i	<ul style="list-style-type: none"> - struktura 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie

trybunały	sądownictwa w Polsce – konstytucyjne zasady działania sądów – Sąd Najwyższy – Krajowa Rada Sądownictwa – Trybunał Konstytucyjny – skarga konstytucyjna – Trybunał Stanu	terminu: wymiar sprawiedliwości – przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce – wymienia konstytucyjne zasady działania sądów	terminów: skarga konstytucyjna, odpowiedzialność konstytucyjna – opisuje strukturę sądownictwa w Polsce – charakteryzuje konstytucyjne zasady działania sądów – omawia kompetencje Sądu Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego	terminów: kasacja, pismo procesowe – omawia strukturę i kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa – przedstawia strukturę Sądu Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego – opisuje sposób funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego – tłumaczy, jaką funkcję pełni skarga konstytucyjna	w państwie pełni Krajowa Rada Sądownictwa – omawia elementy skargi konstytucyjnej	skargi konstytucyjnej dla funkcjonowania państwa
Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego	– Najwyższa Izba Kontroli – Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji – prokuratura – policja – Instytut	– wymienia zadania i działalność Urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich – opisuje zadania i działalność policji	– wyjaśnia znaczenie terminów: zasada apolityczności, lustracja – charakteryzuje działalność kontrolną NIK – przedstawia zadania i działalność KRRiT	– wyjaśnia znaczenie terminu: kasacja – omawia zadania i działalność IPN – wymienia osoby podlegające obowiązkowi lustracyjnemu – charakteryzuje procedurę lustracyjną	– przedstawia strukturę NIK, prokuratury i IPN – omawia sposób powoływania prezesa Najwyższej Izby Kontroli, rzecznika praw obywatelskich, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji,	– ocenia zasadność prowadzenia lustracji w Polsce

	<p>Pamięci Narodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – procedura lustracyjna – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Urząd Komunikacji Elektronicznej 			<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zadania i działalność UOKiK – przedstawia zadania i działalność UKE 	<p>prokuratora generalnego, prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej</p>	
<p>Samorząd terytorialny w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> – samorząd – formy samorządu – struktura samorządu terytorialnego – zadania samorządu terytorialnego – organy samorządu terytorialnego – dochodów samorządów – procedura uchwalania budżetu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: samorząd, gmina, powiat, województwo – przedstawia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: decentralizacja – charakteryzuje różne formy samorządu – omawia cechy charakterystyczne samorządu terytorialnego w Polsce – opisuje zadania własne gminy, powiatu i województwa – przedstawia skład i zadania organów stanowiących i wykonawczych gminy, powiatu i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: subwencja, dotacja – przedstawia zakres zadań samorządu terytorialnego – określa warunki, w jakich może się odbyć referendum lokalne – wymienia źródła dochodów samorządu lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia procedurę uchwalania budżetu jednostek samorządowych – wyjaśnia, kto i w jaki sposób sprawuje nadzór nad samorządem terytorialnym 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Polsce

	mniejszości seksualnych	na przykładzie aborcji, eutanazji i kary śmierci	problem równouprawnienia mniejszości seksualnych	<i>człowieka</i> – omawia etyczną stronę badań genetycznych	sporów światopoglądowych	– ocenia uregulowania prawne dotyczące aborcji i kary śmierci w Polsce – ocenia problem równouprawnienia mniejszości seksualnych
Opinia publiczna	– kształtowanie się opinii publicznej – rola opinii publicznej – marketing społeczny – historia badań opinii publicznej – metody badań opinii publicznej – ośrodki badania opinii publicznej w Polsce – wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne	– wyjaśnia znaczenie terminu: opinia publiczna – wyjaśnia różnice między opinią publiczną a opinią społeczną	– wyjaśnia znaczenie terminów: sondaż, ankieta, wywiad, sonda – omawia rolę opinii publicznej – opisuje najczęściej stosowane metody badania opinii publicznej	– wyjaśnia znaczenie terminów: public relations, marketing polityczny, próba reprezentatywna – przedstawia proces kształtowania się opinii publicznej – opisuje public relations i marketing polityczny – przedstawia wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne	– przedstawia historię badań opinii publicznej – wymienia ośrodki badań opinii publicznej w Polsce – porównuje public relations z marketingiem politycznym	– ocenia wpływ opinii publicznej na życie społeczne i polityczne na przykładzie współczesnej Polski
Środki masowego	– media na świecie i w	– wyjaśnia znaczenie terminu: media	– wyjaśnia znaczenie terminu: globalna	– wyjaśnia znaczenie terminu: tabloid	– przedstawia zadania Rady Etyki	– ocenia rolę i funkcje mediów w

	– nadzór nad samorządem terytorialnym		województwa			
Kultura, media, edukacja						
Kultura i pluralizm kulturowy	– kultura w ujęciu opisowym i normatywnym – kultura elitarna, masowa, narodowa i ludowa – kontrkultura – subkultura – religia a kultura – proces przejścia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości	– wyjaśnia znaczenie terminów: kultura, kultura wysoka, kultura masowa, kultura narodowa, kultura ludowa, tolerancja – wymienia cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej	– wyjaśnia znaczenie terminów: subkultura, akceptacja – omawia źródła i cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej – opisuje rodzaje subkultur i podaje ich przykłady – porównuje postawy tolerancji i akceptacji	– wyjaśnia znaczenie terminów: folklor, kontrkultura, pluralizm kulturowy, wielokulturowość, multikulturalizm – wyjaśnia różnice między opisową a normatywną definicją kultury – opisuje formy folkloru – omawia przyczyny narodzin kontrkultury i charakteryzuje różne rozumienia tego pojęcia	– wyjaśnia znaczenie terminów: etnografia, folklorizm – porównuje cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej – określa zależność między religią a kulturą i życiem publicznym w Polsce – omawia proces przechodzenia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości	– ocenia zjawiska pluralizmu kulturowego i wielokulturowości, a także ich wpływ życie społeczne oraz kulturalne
Współczesne spory światopoglądowe	– aborcja – eutanazja – kara śmierci – genetyka – inżynieria genetyczna – prawa	– wyjaśnia znaczenie terminów: aborcja, eutanazja – omawia istotę współczesnych sporów światopoglądowych	– wyjaśnia znaczenie terminu: inżynieria genetyczna, GMO – omawia osiągnięcia inżynierii genetycznej – charakteryzuje	– wyjaśnia znaczenie terminu: eugenika – przedstawia założenia <i>Powszechnej deklaracji o genomie ludzkim i prawach</i>	– formułuje własne stanowisko w sporze – przedstawia argumenty popierające lub krytykujące różne postawy wobec	– ocenia osiągnięcia inżynierii genetycznej – ocenia etyczną stronę badań genetycznych

przekazu	<p>Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - funkcje mediów - niezależność i pluralizm mediów - etyka mediów i dziennikarzy 	<p>wioska</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia klasyfikację środków masowego przekazu - określa, na czym polega niezależność i pluralizm mediów 	<p>- omawia funkcje mediów</p> <ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, na czym polega zasada wolności słowa 	<p>charakteryzuje kierunki rozwoju mediów na świecie i w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, dlaczego media nazywane są „czwartą władzą” - omawia etyczne zasady mediów i pracy dziennikarzy 	<p>Mediów</p>	<p>polskim życiu publicznym</p>
Edukacja w XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój szkolnictwa - zadania szkoły współczesnej - edukacja wobec wyzwań społeczeństwa informacyjnego - kształcenie ustawiczne - edukacja a rynek pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega proces uczenia się przez całe życie - charakteryzuje rolę społeczną szkoły dawniej i współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zadania współczesnej szkoły w zakresie nauczania i wychowania 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: edukacja nieformalna - charakteryzuje wpływ współczesnej szkoły na kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje rozwój szkolnictwa na przestrzeni dziejów - omawia programy unijne realizujące ideę uczenia się przez całe życie 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ współczesnej szkoły na kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego - ocenia wpływ uczenia się przez całe życie na współczesne społeczeństwo

opłata Harlow

